

Rynek cukru po roku od likwidacji kwotowania

W październiku 2017 roku nastąpiło całkowite zniesienie systemu kwotowego w Unii Europejskiej, a co za tym idzie, również wyeliminowanie mechanizmów zarządzania tym rynkiem. W związku z tym zniknęły wszelkie przepisy dotyczące podziału cukru na kwotowy i pozakwotowy, nie ma już cen minimalnych na buraki cukrowe ani opłaty produkcyjnej. Brak limitów produkcji oznacza lepsze wykorzystanie potencjału produkcyjnego, szczególnie w takich krajach jak Polska, która zajmuje w Unii Europejskiej trzecie miejsce pod względem produkcji cukru. Po roku uwolnienia rynku cukru w Europie, widać już pierwsze tego efekty.

Niskie ceny cukru w UE

Tak wszyscy przypuszczali, brak kwot miał wpływ na poziom cen. Średnia unijna cena cukru białego w lipcu 2018 roku osiągnęła rekordowo niski poziom 346 euro za tonę. Jest to najniższy zanotowany wynik od czasów systemu sprawozdawczości cenowej Komisji Europejskiej czyli od lipca 2006 roku. Obecna cena jest aż o 31% niższa niż cena w lipcu 2017 roku, kiedy obowiązywały jeszcze kwoty cukrowe. Analizując poziom cen, należy wskazać, że obecna cena jest o 58 euro niższa niż próg referencyjny, który jest jedynym obiektywnym poziomem odniesień i służy monitorowaniu kondycji sektora. Przepisy unijne stanowią, że jeżeli ceny rynkowe spadną poniżej ceny referencyjnej dla cukru białego, przedsiębiorcy powinni mieć możliwość, na warunkach ustalonych przez Komisję Europejską, korzystania z prywatnego systemu przechowywania. Jak na razie nie planuje się wprowadzenia tego instrumentu, mającego na celu wycofania cukru z rynku na okres potrzebny do powrotu.

Wysoki poziom produkcji

Na niskie ceny w Unii Europejskiej oczywisty wpływ ma bardzo wysoki poziom produkcji. Większość producentów cukru w Europie zwiększyła kontraktację buraka cukrowego, aby móc wyprodukować ilości cukru, które nie są ograniczone odgórnie narzucone kwoty. Szczególnie widocznie to było w takich krajach, jak: Polska, Niemcy, Francja, Holandia czy Wielka Brytania. Wynika to z chęci jak najlepszego wykorzystania możliwości produkcyjnych w istniejących już cukrowniach, co pozwala na zaspokojenie zapotrzebowania w krajach członkowskich oraz na eksport do krajów trzecich.

Większy wywóz cukru, ale po niższych cenach

Do tego dochodzą niskie ceny cukru na rynku światowym, które także pogrążają rynek europejski. Wywóz cukru poza granice Unii, chociaż jest większy niż w ramach wcześniejszego systemu kwotowego, jest ograniczony niskimi cenami na rynku globalnym.

Słaba ochrona celna rynku wspólnotowego

Warto także zwrócić uwagę na problem niedostatecznej ochrony celnej rynku wspólnotowego. Co prawda stawki celne na import cukru do Unii Europejskiej zostały utrzymane po uwolnieniu rynku, to w przepisach pozostawiono szereg możliwości przewozu cukru na teren Europy, na przykład za pośrednictwem obniżonych ceł importowych. Komisja Europejska coraz częściej decyduje się na podpisanie umów handlowych z indywidualnymi krajami, dla których otwiera się możliwość preferencyjnego importu na rynek wspólnotowy w zamian za inne ustępstwa, co jest w dłuższej perspektywie poważnym zagrożeniem dla całej branży cukrowniczej w Europie. Rosnąca liczba bezcłowych kontyngentów importowych wywiera znaczącą presję na unijnych producentów cukru.

Zasiewy buraków cukrowych w UE i w Polsce

Zasiewy w roku gospodarczym 2018/2019 były opóźnione w wielu krajach Unii Europejskiej z powodu deszczowego i chłodnego marca. Chociaż warunki w kolejnych miesiącach

były bardziej korzystne, to opóźnienie wpłynęło na plon buraka cukrowego oraz zawartość cukru. Plony w 2017/2018 były wyjątkowo wysokie, głównie w krajach produkujących cukier. Przewiduje się, że produkcja w obecnej kampanii będzie około 10% niższa, w stosunku do ubiegłorocznej produkcji, która ukształtowała się na poziomie około 21 mln ton. Jeżeli chodzi o światową produkcję cukru w obecnej kampanii, to oczekuje się, że będzie niższa niż w roku gospodarczym 2017/2018, co prawdopodobnie zmniejszy nieco presję na ceny światowe.

Udział powierzchni upraw buraków cukrowych w strukturze zasiewów w Polsce wynosi około 2%. W porównaniu z innymi uprawami rolniczymi jest on mały (np. udział pszenicy to 22%, pszenżyta 14%, rzepaku 9%). Jednak prośrodkowa rola buraków cukrowych w budowaniu rolnictwa zrównoważonego jest ogromna. Obecnie łańcuch żywnościowy definiuje się jako sekwencję etapów i procesów mających miejsce w produkcji, przetwórstwie, dystrybucji, magazynowaniu w postępowaniu z żywnością oraz jej składnikami, począwszy od produkcji pierwotnej do konsumpcji.

Niezbędne modernizacje cukrowni

Wzrost poziomu uprawy buraków cukrowych uzależniony jest od potencjału produkcyjnego cukrowni, a w dalszej konsekwencji od możliwości sprzedaży cukru. Dlatego, w ostatnich latach łączne moce przerobowe Krajowej Spółki Cukrowej zwiększyły się o kilkadziesiąt procent. Jak podkreśla Krajowy Związek Producentów Buraka Cukrowego, dalsze inwestycje są konieczne, część cukrowni czeka na niezbędne modernizacje. Zwiększenie mocy przerobowych jest ważne, bo pozwala produkować więcej, ale również taniej, co ma szczególne znaczenie w dobie napiętej sytuacji na rynku cukru. Podwyższona produkcja cukru w połączeniu ze zmniejszającą się konsumpcją i wzrostem konkurencji ze strony innych substancji słodzących sprawia, że bardzo trudno dostrzec możliwość, aby ceny cukru w Unii Europejskiej osiągnęły poziom co najmniej równy cenie referencyjnej. Istnieje nadzieja w postaci samoregulacji rynku. Producent

ci będą musieli w pewnym momencie ograniczyć produkcję w niektórych mniej produktywnych obszarach.

Produkcja cukru przewyższa zapotrzebowanie

Dzisiejszy niski poziom cen cukru jest spowodowany olbrzymią nadwyżką produkcji nad zapotrzebowaniem. Problem ten dotyczy praktycznie wszystkich rynków na całym świecie. W Polsce produkcja cukru w ostatniej kampanii przekroczyła 2,3 mln ton, przy spożyciu krajowym na poziomie 1,7 mln ton. Odpowiednio w Europie produkcja cukru wyniosła 21 mln ton, spożycie szacuje się na poziomie 17 mln ton. Globalna nadwyżka produkcji nad spożyciem osiągnęła poziom blisko 10 mln ton. Stąd niskie ceny w kraju, Unii Europejskiej i na świecie. W Europie cukier biały kosztuje dzisiaj około 330 - 350 USD za tonę. Taki poziom cen cukru powoduje, że produkcja staje się nieopłacalna praktycznie na całym świecie. Stan ten w konsekwencji doprowadzi do sytuacji, w której producenci zaczną ograniczać produkcję.

Perspektywy na przyszłość

Produkcja cukru to przemysł bazujący na produkcji roślinnej, tj. na burakach cukrowych i trzcinie cukrowej. Zbiory odbywają się zwykle raz w roku, a cykl produkcyjny od decyzji o uprawie do sprzedaży cukru trwa minimum dwa sezony.

Należy pamiętać, że rynek cukru w Unii Europejskiej i w Polsce jest otwarty na eksport na rynki światowe, a więc wzrost cen światowych zwiększyłby chęć producentów do eksportu, a to zmniejszyłoby presję na rynku wewnętrznym. To pokazuje jak dynamiczna i nieprzewidywalna, a przez to trudna do oceny jest sytuacja na światowym rynku cukru.

Reasumując, należy spodziewać niskich cen cukru przynajmniej przez jeden lub dwa sezony. Później możliwa jest poprawa koniunktury.

Tadeusz Plichta